

Anatomie en weefgetouw

Monika Auch laat hoofd en hand samenwerken

Aanvankelijk begon kM-redacteur Monika Auch haar carrière als arts. Pas later stapte ze over naar de beeldende kunst in de vorm van textiel, weven en grafiek. Het viel haar op dat er veel overeenkomsten zijn tussen anatomie en weven. Onderzoek naar de mogelijkheden van materiaal en techniek is essentieel voor haar werk als beeldend kunstenaar. De artikelen die ze voor kM en andere media schrijft, dwingen haar naar eigen zeggen telkens weer om goed na te denken over de samenwerking tussen hand en hoofd in creatieve maakprocessen.

Anton Staartjes

'Ik kon me niet voorstellen hoe mijn leven er als kunstenaar uit zou zien,' zegt Monika Auch (1955) over haar keuze voor een medische opleiding. Hoewel ze zich tijdens haar middelbare schoolopleiding in Mannheim (Duitsland) sterk aangetrokken voelde tot de creatieve vakken, koos ze toch voor medicijnen. Ze studeerde geneeskunde aan de Universiteit van Amsterdam en werkte een aantal jaren als arts. De aantrekkingskracht van de kunst bleef. Naast haar parttime werk als arts volgde zij een opleiding aan de Gerrit Rietveld Academie in Amsterdam. In 2000 deed ze eindexamen in textiel en grafische druktechnieken met een focus op weven en zeefdruk. Auch: 'Tijdens de vijfjarige theoretische studie geneeskunde vond ik het vervelend om uitsluitend met mijn hoofd bezig te zijn. Ik moest iets met mijn handen gaan doen. Eigenlijk voor de grap nam ik weefles. Toen gebeurde het: ik werd gegrepen door zowel het gevoel dat je iets met je handen kunt maken als het technische en ruimtelijke aspect van het weven.'

Anatomische tekeningen

Er bleken raakvlakken met de geneeskunde te zijn: 'In het weven vond ik veel overeenkomsten met anatomie. Tijdens de studie geneeskunde was dat mijn lievelingsvak. Bij het vak histologie (weefselles - red.) moesten we de structuren van anatomische preparaten natekenen. Dat deed ik heel grondig en ik werd altijd als laatste het lokaal uitgeschopt. Het tekenen was voor mij iets fascinerends. Ik kon me er helemaal in verliezen. Belangrijk was de cognitieve stap, dat als je iets met de hand tekent, je ook begrijpt wat je tekent.' Ook het snijpracticum (het ontleden van dode lichamen) fascineerde Auch.

1 Monika Auch in het Herseninstituut Amsterdam ten behoeve van registraties voor het *Stitch Your Brain*-project.

2 Monika Auch, *Umbilicord en foetus op sterk water*, object (in tentoonstelling in Museum Vrolijk voor Anatomie en Embryologie, Amsterdam).

3 Monika Auch, *Neurotube en schedel*, object (in tentoonstelling in Museum Vrolijk voor Anatomie en Embryologie, Amsterdam).

4 Monika Auch, *Mutant 1 (detail)*, 3D-geweven object, 60 x 50 x 40 cm.

5 Monika Auch, serie embryologische objecten, elk 20 x 15 x 10 cm.

'Organische structuren kunnen dezelfde ruimtelijke structuren hebben als weefsels. Bijvoorbeeld de vroege embryonale groei: hoe de lagen van een embryo zich tijdens de groei door elkaar weven en uiteindelijk een driedimensionale structuur vormen. Dat is precies wat ik met weven ben gaan doen. Eigenlijk heb ik geneeskunde gestudeerd om weefster te worden.'

Brug tussen twee werelden

Materiaal en techniek zijn voor Auch belangrijke aspecten van haar werk als beeldend kunstenaar: 'Na het basisjaar aan de Gerrit Rietveld Academie ging ik naar de afdeling Autonoom. Dat beviel me totaal niet: alles was conceptueel en theoretisch. Omdat ik heel erg op materiaal was ingesteld, kon ik daar niets mee. Het was voor mij een soort schaatsen in de mist; iedere richting ontbrak. Halverwege het jaar ben ik overstapt naar Textiel. Toen ik in 2000 afstudeerde was het conceptuele nog steeds overheersend. Er was weinig interesse voor het ambachtelijke en technisch-innovatieve van weven.'

Auch dacht daar anders over. 'Tijdens een stage bij Margot Rolf in Amsterdam, een Bauhaus-weefster, leerde ik veel over het ambachtelijke proces van het weven. Door te gaan werken met

1

een computergestuurde weefmachine combineerde ik die ambachtelijke techniek met de nieuwe digitale technieken. Ik haalde het weven uit zijn traditionele context en gebruikte het als vrije 3D-constructietechniek. Daarmee sloeg ik een brug tussen die twee werelden.'

Uitdaging

In het TextielMuseum in Tilburg was een computergestuurde weefmachine geïnstalleerd. Auch: 'Ik was de eerste student die op die machine ging werken. Dat was een deel van mijn eindexamenproject. De mogelijkheid om aan nieuwe technieken te ruiken, en deze te combineren met het ambachtelijke, bleef altijd een uitdaging voor me. In mijn praktijk als arts was het verplicht om over diverse onderwerpen aan bijscholing te doen. Die gewoonte heb ik meegenomen naar mijn praktijk als beeldend kunstenaar. Vrijwel ieder jaar doe ik in binnen- of buitenland een cursus of bijscholing over materiaal of techniek.'

2

Poëtisch brein

Een belangrijk aspect van een universitaire opleiding is onderzoek. 'Onderzoek komt, eigenlijk al sinds de Rietveld, in al mijn werk terug,' vertelt Auch. 'Wat zijn de mogelijkheden van iets wat ik maak? Het samenbrengen van kunst en wetenschap is de basis van mijn werk. Neem bijvoorbeeld *Stitch Your Brain*, een van mijn laatste projecten. Daarin doe ik sinds 2013 onderzoek naar de samenwerking van hand en brein. Het komt erop neer dat ik mensen vraag hun brein te visualiseren.' Deelnemers krijgen een op tekstiel geprinte afbeelding van een dwarsdoorsnede van het brein toegestuurd. Auch legt uit waarom: 'Ze kunnen dan naar eigen inzicht, door borduren, schilderen of het aanbrengen van knopen of kralen, accenten aanbrengen waarvan ze vinden dat het hun eigen brein weergeeft. Wat mij opvalt, is dat weinig mensen inspringen op de afbeeldingen van MRI-scans die iedereen nu toch wel kent. De meeste deelnemers aan het project - voor het merendeel vrouwen - maken uitgesproken poëtische impressies van hun brein.'

Adviserende rol

Een nieuw, pas opgezet project is WEEFLAB. 'Dat is niet alleen een atelier, maar ook een platform,' vertelt Auch. 'Door mijn zitting in jury's en diverse besturen, het geven van lezingen en het interviewen van makers en medewerkers van instituten, heb ik een groot netwerk opgebouwd. In WEEFLAB verschaft ik expertise en contacten om innovatieve ideeën op het gebied van weefconstructies tot uitvoering te brengen. Niet ver van mijn woonhuis heb ik de faciliteiten om een weefatelier in te richten waar gewerkt kan worden. Voor mijzelf zie ik daarin een begeleidende en adviserende rol. Dat is precies wat ik wil: het gezamenlijk doen van onderzoek en de informatie hierover doorgeven.'

3

Taalgebruik

Schrijven was altijd al belangrijk voor Monika Auch: 'Jarenlang schreef ik mee bij de colleges anatomie. Daar heb ik veel aan gehad, niet in de laatste plaats, omdat het je dwingt om goed over het onderwerp na te denken. Voor mij is het heel vanzelfsprekend om te schrijven. Bijvoorbeeld om samenhang te zien en te verwoorden. In de artikelen die ik over beeldende kunst schrijf, probeer ik me zo helder mogelijk uit te drukken. Het verhullende en gewichtige taalgebruik over kunst in diverse media vind ik irritant. Ik probeer me zo uit te drukken dat het voor iedereen begrijpelijk is. Voor mij is het "beeldende" kunst en niet "pratende" kunst.'

Eerste artikel

In 2008 vroeg Pieter Keune aan Auch of ze redacteur bij kM wilde worden. Ze nam de uitdaging graag aan. Auch: 'Mijn interesse gaat uit naar het maakproces en de samenwerking tussen handwerk en nieuwe, innovatieve technieken. Dat is ook de kern van de artikelen die ik voor kM schrijf. Mijn eerste artikel voor het blad was 'De making of de piramides van Makkum'¹. Het ging over de samenwerking van Koninklijke Tichelaar Makkum (KMT), een traditioneel bedrijf, met hedendaagse kunstenaars. KMT is een bedrijf dat al sinds 1890 op een ambachtelijke manier sieraardewerk maakt. Ik interviewde directeur Jan Tichelaar over de opdrachten aan kunstenaars, zoals Jurgen Bey en Alexander van Slobbe, om de klassieke tulpenvaas te herinterpreteren. Sindsdien heb ik ongeveer veertig artikelen voor kM geschreven.' Daarnaast is ze auteur van twee boeken over vormgeving, van een bekroond kunstenaarsboek en van artikelen in diverse online en gedrukte media.

4

5

Zelf ervaren

In dit nummer van kM staat eveneens een interview van Monika Auch met dr. Arjan de Koomen, die aan de wieg stond van de masteropleiding Technische Kunstgeschiedenis aan de Universiteit van Amsterdam. Auch: 'De opleiding biedt studenten kunstgeschiedenis in een tweejarige master inzicht in de maakprocessen van beeldende kunst. Opmerkelijk vond ik de uitspraak van De Koomen dat mensen vaak denken dat als een kunstenaar een idee heeft, het vanzelf uit de hemel komt vallen. Ze hebben geen idee van de *struggle* die het maken van een kunstwerk met zich meebrengt. Pas als ze zelf een keer met hun handen in de klei hebben gezeten, begrijpen ze dat.'

Anton Staartjes is freelance publicist en redactielid.

Noot

¹ Auch, M. (2008). 'De making of' de piramides van Makkum. kM, pp. 20-23.

Websites

www.monikaauch.nl
www.stitchyourbrain.com